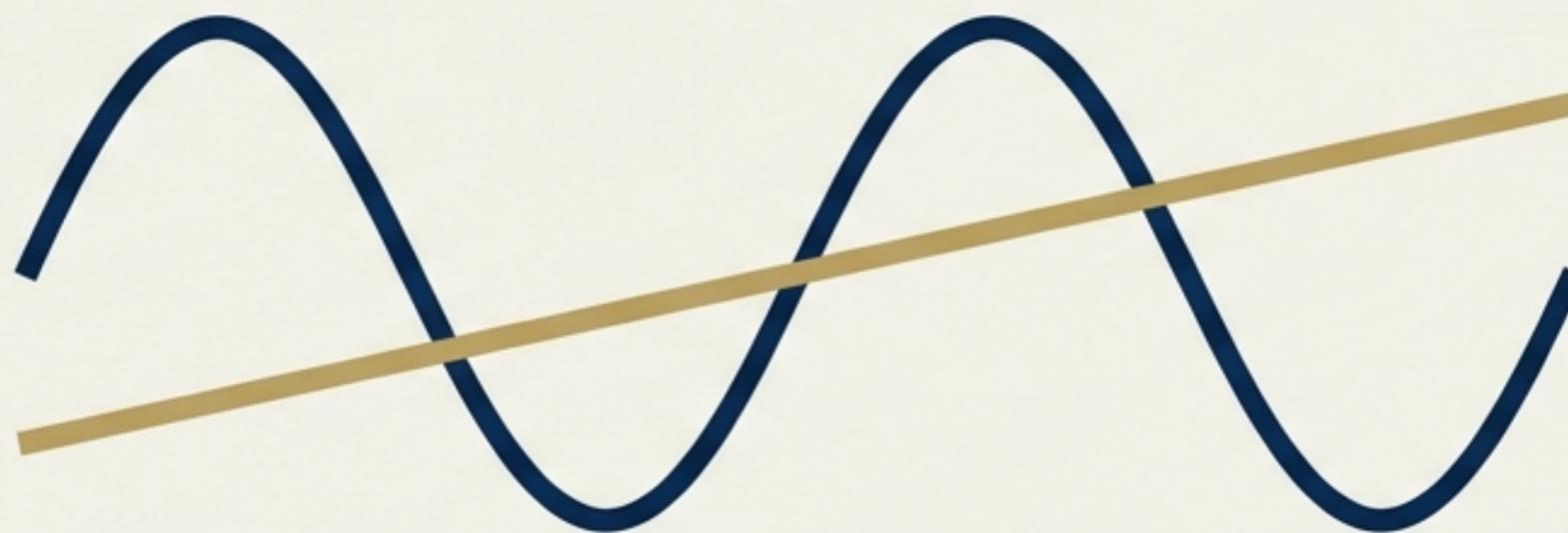

ТЕМА 6. МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ

Діагностика, причини та наслідки
економічних коливань

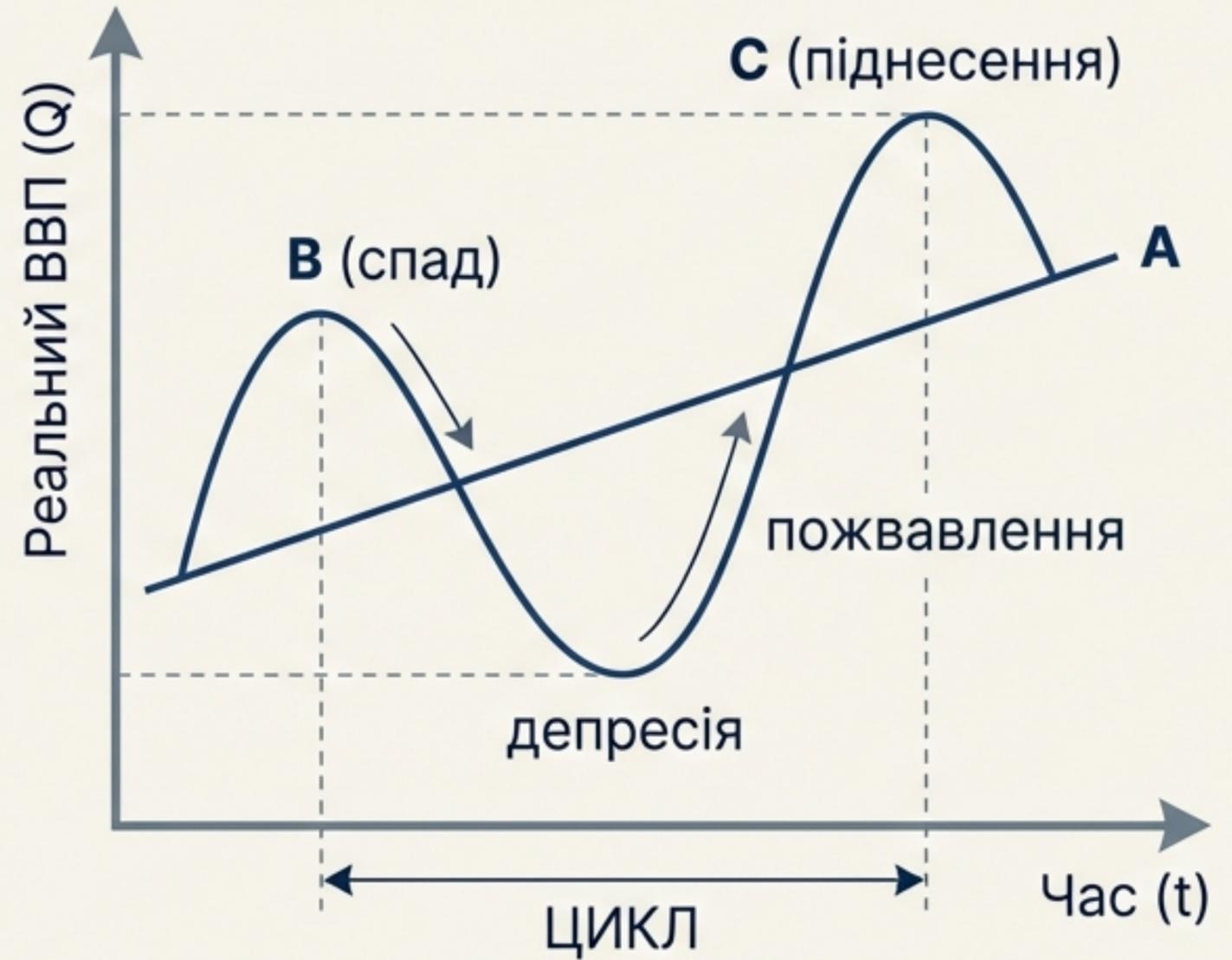
Структура лекції (5 ключових модулів)

Модуль 1. Циклічність як форма макроекономічного розвитку

Економічний цикл — це періодичні зростання та падіння ділової активності (періодичні спади та підйоми у обсягах суспільного виробництва).

Сучасна економіка не зростає лінійно, а розвивається хвилеподібно — від однієї кризи до іншої.

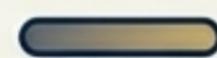

Чотири класичні фази економічного циклу

Криза (Рецесія)

- Падіння виробництва та товарообігу.
- Різке зростання безробіття.
- Зниження доходів населення.

Депресія

- Найнижча точка («дно»).
- Застій виробництва, масове безробіття.
- Початок оновлення основного капіталу.

Пожвавлення

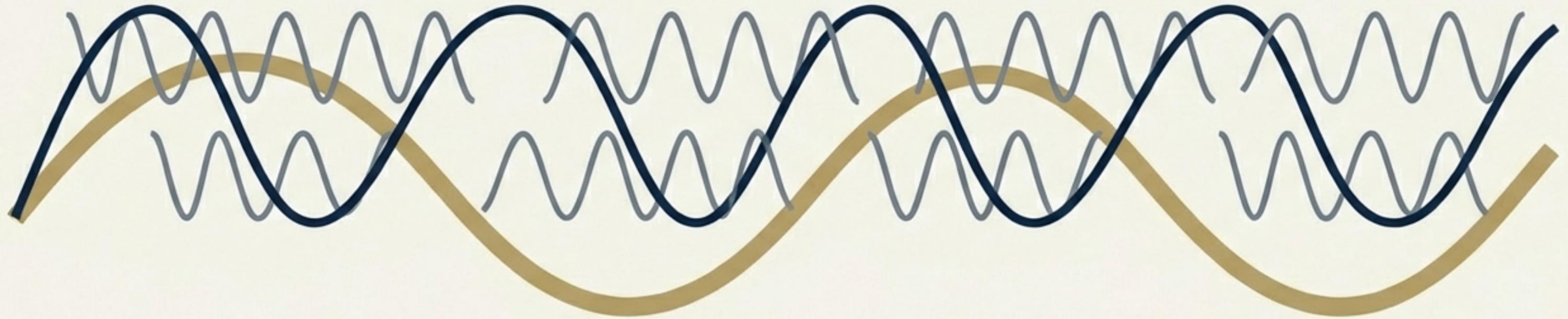
- Зростання виробництва до докризового рівня.
- Створення нових робочих місць.
- Підвищення платоспроможного попиту.

Піднесення (Бум)

- Швидке зростання вище попереднього максимуму.
- Розширення кредитування.
- Стрімке зростання цін та інвестицій.

Класифікація циклів за тривалістю

Короткі цикли (Дж. Кітчін)

- 3-5 років.
- Відновлення рівноваги на споживчому ринку.
- Зміна запасів.

Середні цикли (К. Жугляр)

- 8-12 років.
- Промислові цикли.
- Необхідність оновлення основного капіталу.

Довгі хвилі (М. Кондратьєв)

- 40-60 років.
- Зміна базових технологій.
- Глобальні інновації та покоління машин.

Модуль 2. Зайнятість і безробіття: Базові поняття

Зайнятість

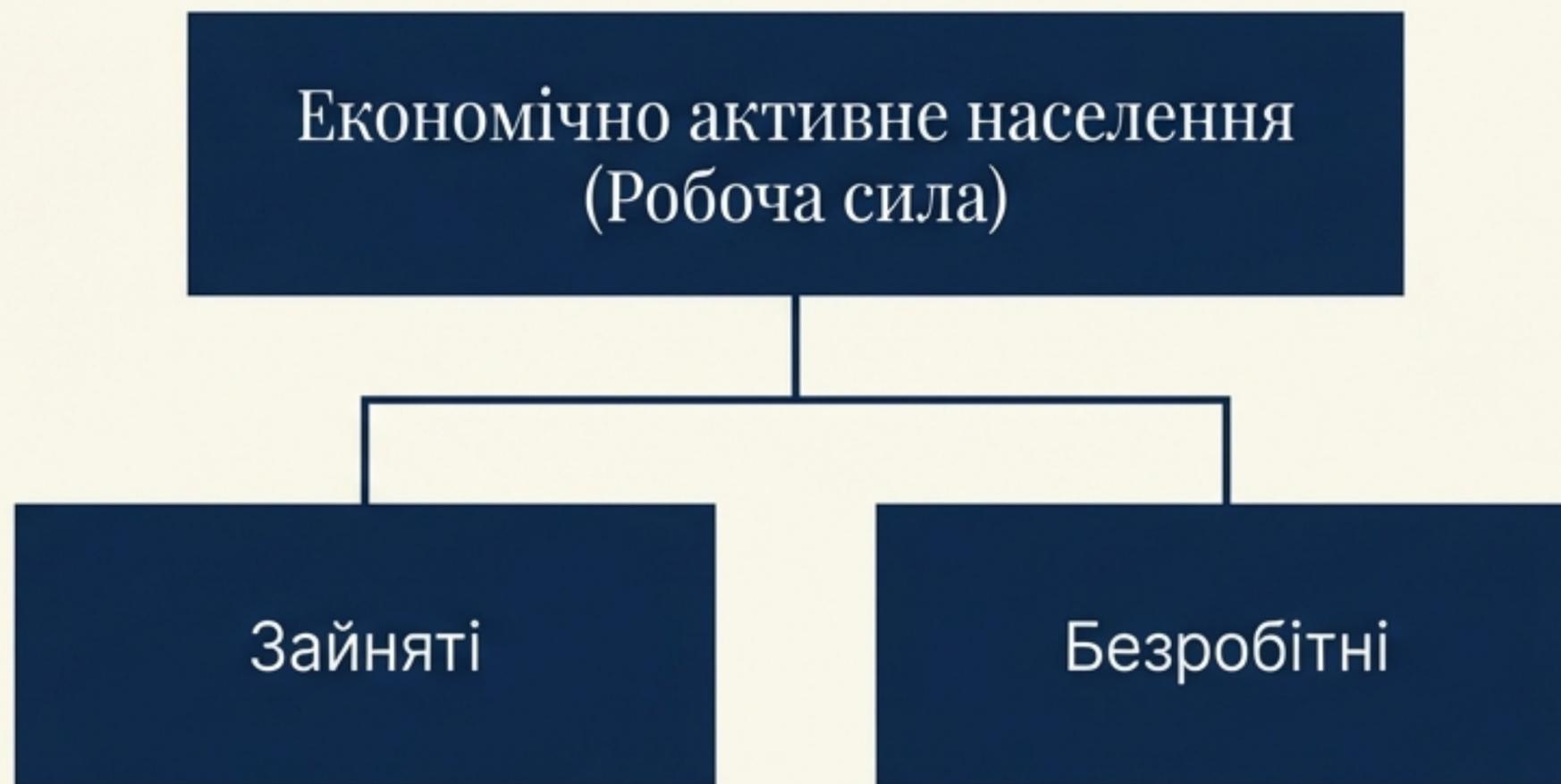
Діяльність індивідів, спрямована на створення благ, яка приносить дохід.

Повна зайнятість

Ситуація, коли всі, хто бажають працювати, мають роботу.

Безробіття

Становище в економіці, коли працездатні особи, які активно шукають роботу, не можуть її знайти.

$$\text{Рівень безробіття} = \frac{\text{Кількість безробітних}}{\text{Економічно активне населення}} \times 100\%$$

Класифікація основних форм безробіття

Фрикційне

Добровільний або вимушений пошук кращої роботи (переїзд, зміна професії). Тимчасове.

Структурне

Технологічні зрушення. Професія застаріла, потрібна перепідготовка працівників.

Циклічне

Наслідок економічного спаду та криз. Скорочення місць через падіння попиту.

Сезонне

Зниження попиту на працю в певні пори року (сільське господарство, туризм).

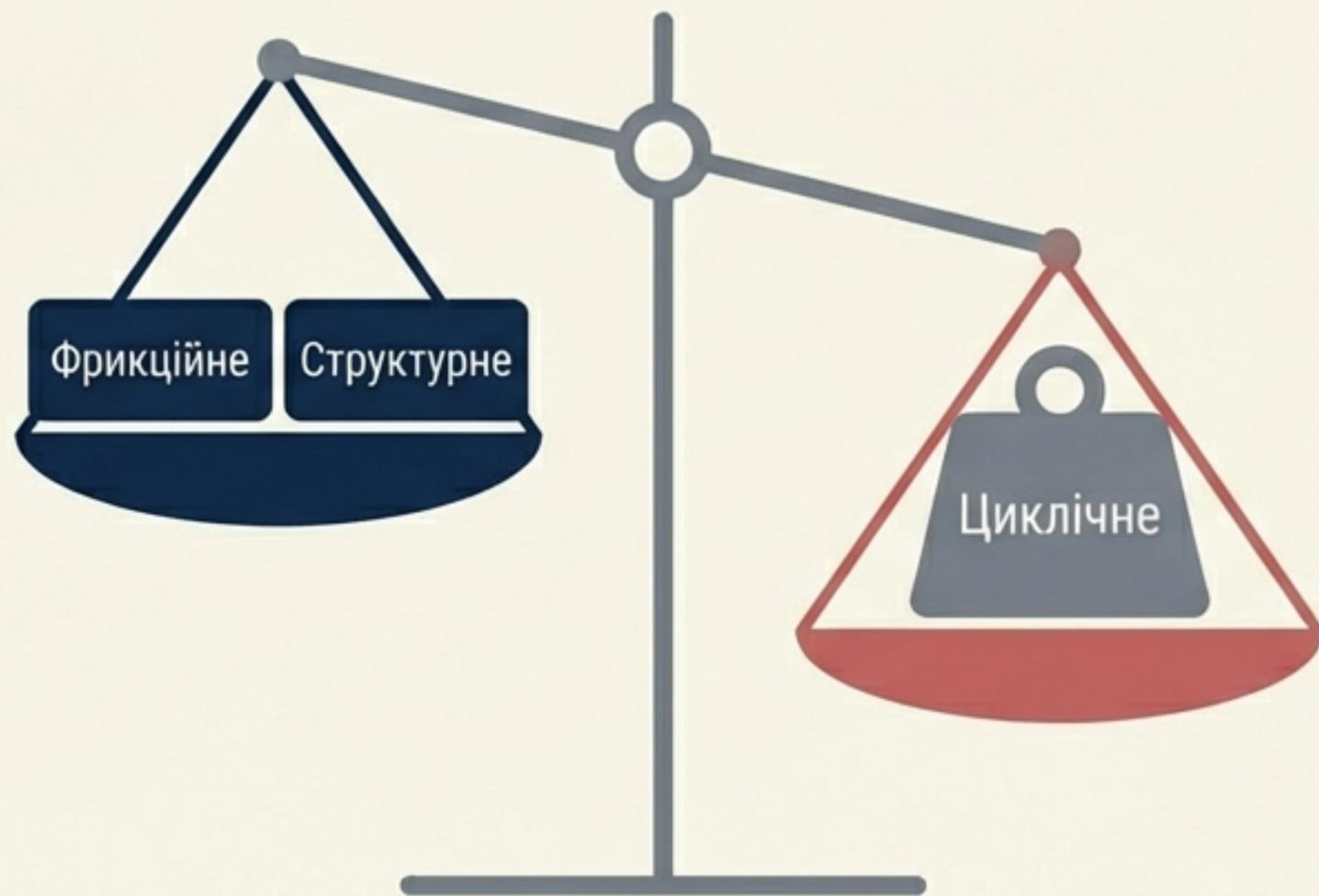
Приховане

Офіційне працевлаштування, але вимушена відпустка без збереження зарплати.

Природний рівень та наслідки безробіття

Природний рівень безробіття = Фрикційне + Структурне.

Відповідає стану «повної зайнятості», коли економіка виробляє потенційний ВВП.

Наслідки циклічного безробіття

Економічні:

- Відставання фактичного ВВП від потенційного (Закон Оукена).
- Зниження податкових надходжень.
- Зростання витрат на соціальну допомогу.

Соціальні:

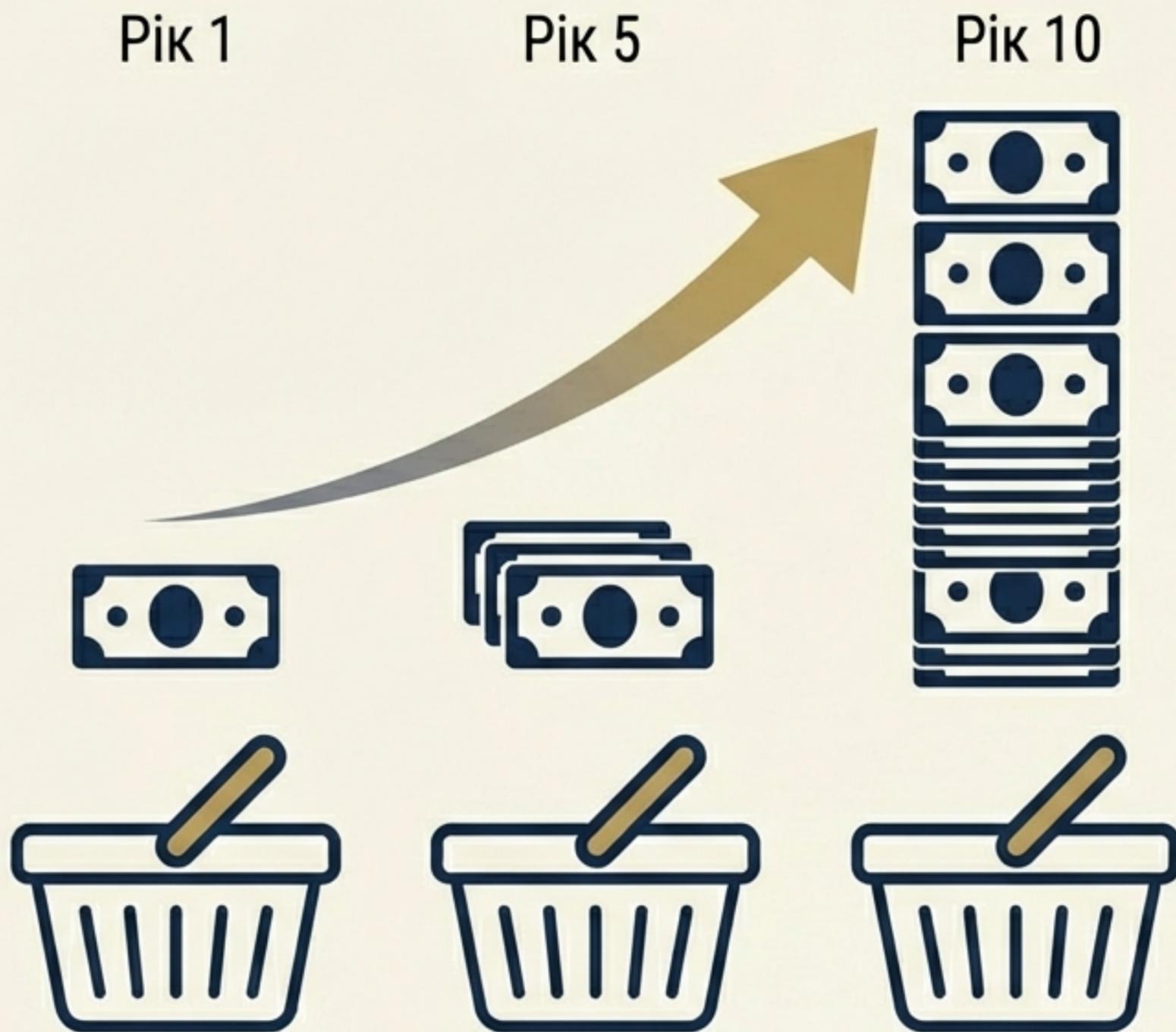
- Зниження рівня життя населення.
- Втрата професійної кваліфікації.
- Зростання соціальної напруги та злочинності.

Модуль 3. Інфляція: Сутність та вимірювання

Інфляція – процес знецінення грошей у результаті перевантаження сфери обігу грошовою масою, незабезпеченою матеріальними цінностями.

Виявляється у довгостроковому підвищенні загального рівня цін.

Головний інструмент вимірювання: Індекс споживчих цін (ІСЦ) – показує зміни вартості фіксованого «споживчого кошика» товарів і послуг.

Види інфляції: За темпами та причинами

ЗА ТЕМПАМИ

ЗА ПРИЧИНАМИ

Інфляція попиту

Надмірна емісія або зростання попиту, за яким не встигає виробництво («забагато грошей полюють на замало товарів»).

Інфляція витрат (пропозиції)

Підвищення цін через зростання собівартості (дорожча сировина, зростання зарплат, тиск монополій).

Соціально-економічні наслідки інфляції

Знецінення грошових заощаджень та фінансових активів.

Зниження життєвого рівня (особливо для осіб з фіксованими доходами).

Перерозподіл доходів між кредиторами (втрачають) та позичальниками (виграють).

Підрив інвестиційного процесу через економічну невизначеність.

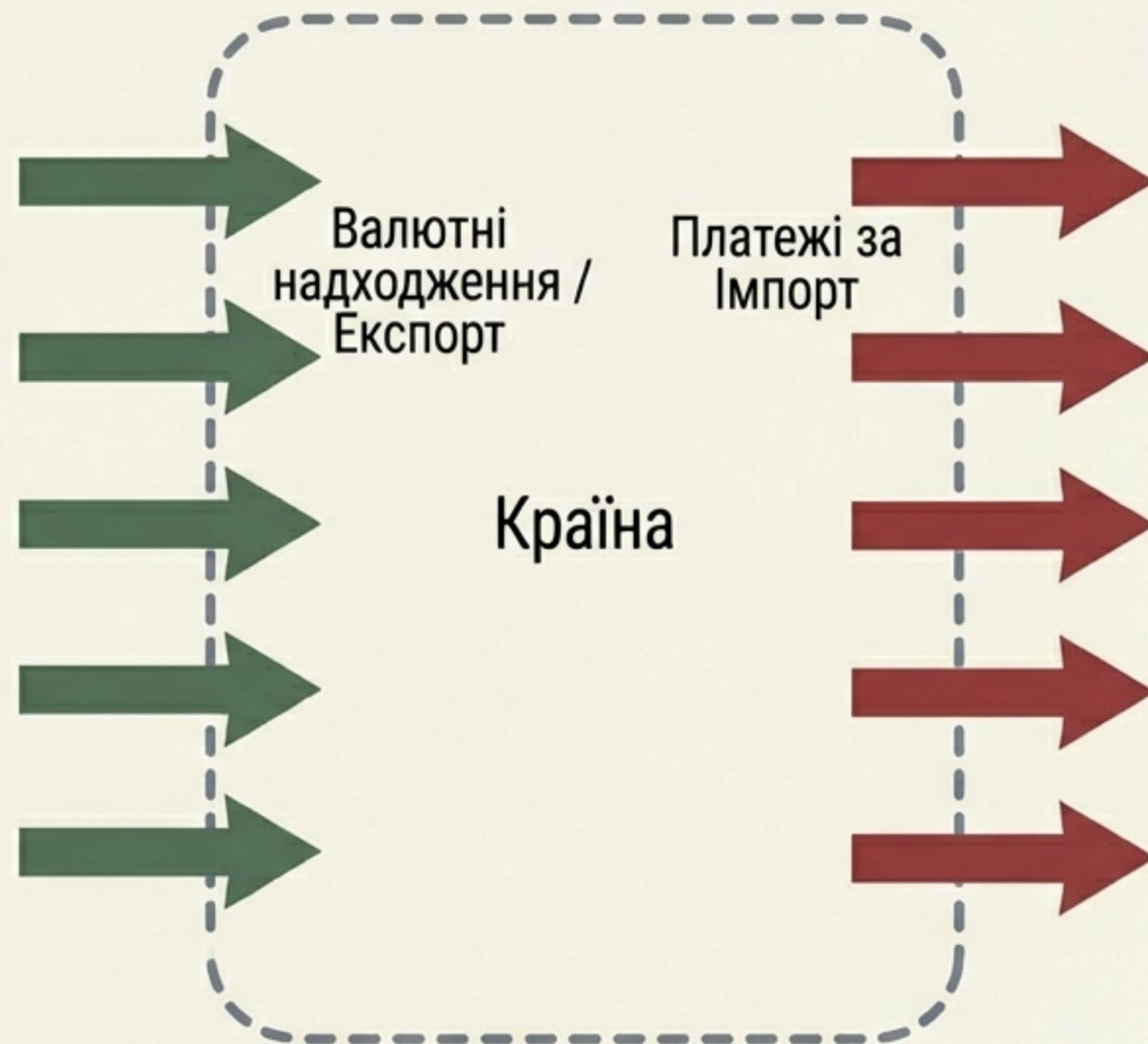

Втрата цінових орієнтирів для виробників та споживачів.

Модуль 4. Платіжний баланс держави

Платіжний баланс – це статистичний звіт, що відображає всі економічні операції між резидентами даної країни та резидентами інших країн за певний період часу.

Макроекономічне призначення:
Індикатор для вибору кредитно-грошової, валютної, та зовнішньоторговельної політики. Показує притік та відтік вартості.

Структурні складові платіжного балансу

Торговий баланс

Експорт та імпорт матеріальних товарів.

Баланс послуг

Транспорт, страхування, туризм, прибутки від закордонних інвестицій.

Баланс переказів (Трансферти)

Безоплатні постачання товарів, гуманітарна допомога, грошові перекази мігрантів.

Баланс руху капіталу

Купівля/продаж активів, акцій, облігацій, прямі іноземні інвестиції.

Модуль 5. Економічне зростання

Економічне зростання – кількісні та якісні зміни у національному виробництві, що призводять до збільшення реального ВВП та ВВП на душу населення.

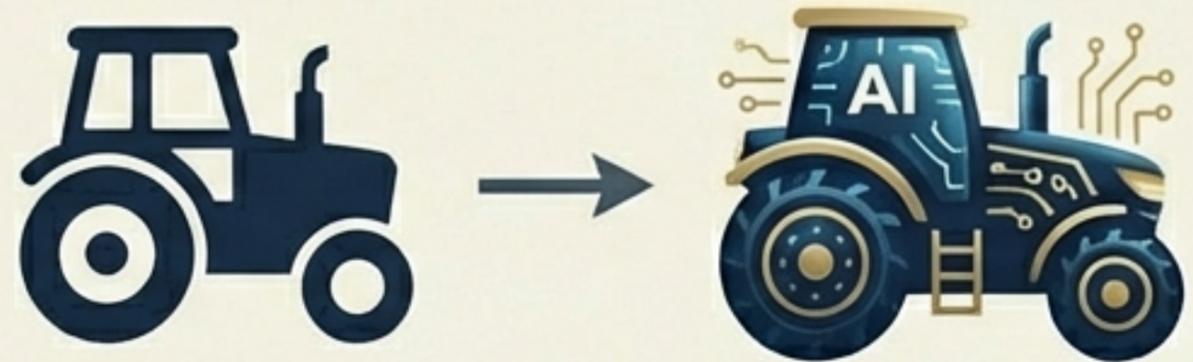
Екстенсивний тип

Збільшення обсягів виробництва за рахунок кількісного нарощування ресурсів. Технології незмінні.

Інтенсивний тип

Збільшення виробництва на основі якісного вдосконалення ресурсів (нові технології, вища кваліфікація). Підвищується продуктивність.

Фактори економічного зростання та підсумок

